Čabän

Ročník XIV. Číslo 3

2010
marec

Mesačník Slovákov Békéšskej Čaby a okolia

Vertigo na Jarnom festivale v Mederi

Jarný festival v Békešskej Čabe sa hádam nezaobíde v súčasnosti bez hosťovania Slovenského divadla Vertigo. Organizátori pravidelne pozývajú na tento festival do Čaby buď profesionálnu, alebo ochotnícku zložku divadla. V tomto roku som znova mohol byť medzi vystupujúcimi s ochotníkmi, tentokrát na doskách v Mezőmegyeri.

Mužská verzia veselohry *Niela Simona Čudný pár* je hádam známejšia v kruhu milovníkov divadla, tú ženskú si prečítala pred pár rokmi riaditeľka Vertiga **Daniela Onodiová** po česky pod názvom *Rozhnevané dueto*. S jej kreatívnou dramaturgiou to prepísala pre ochotnícku zložku Vertiga pod názvom *Spálená morka, alebo recept na dobrú náladu* a tak pripravila s členmi nové predstavenie.

Neviem prečo sa „fikcia“ Simona, podľa ktorej nie každá žena je spokojná vo svojom manželstve, partnerskom vzťahu, a že pri stretnutiach klebetia o svojich blízkych páčila divákom. Veď podľa mojich predstáv nie len tu na Dolnej zemi, ale aj po celom Maďarsku sú partnerské vzťahy perfektné, preto túto nešťastnú životnú situáciu je asi ťažko pochopiť, prežiť. Predsa to šlo našim divákom... vedeli sa vžiť do roly hlavných postáv, ktoré si uzavreli, alebo uzavierajú staré partnerstvo a hľadajú si nové, alebo aspoň nový životný štýl. V roku 2003 sme predviedli túto hru už v Komornej sále divadla Jókaiho, kde si tieto dámy ešte vtedy pozývali na rande dvoch Španielov. Vlani sme hru oprášili, dramaturgička prepísala práve roľu chlapov na iné postavy. Teraz v hre Šestka pre šťastie prichádzajú na javisko dvaja Maďari, aby „pobozkali prsty” hlavným hrdinkám hry a nakoniec aj „vyhrali”.

pokračovanie na strane 2.

Rozohratí herci sa tešili z dobrého obecenstva

Sándor Petőfi
Opilosť za vlasť

Chlapci, nože, zapime si,
Čože by sme nepili?
Len vtedy vesele pozriem
Na vlasť opustenú, keď viem,
Že som cele opilý.

Vtedy tak sa mi zdá, že vlasť
Jakby mala, tak stojí;
Každý pohár vyprázdnený,
Jehož do mňa vtiekli peby,
Jednu ranu jej zahojí.

A čo by opilosť moja
Mohla tú vlasť osláviť:
Bárs by som tu večne žiť mal,
Chlapci, tak by mňa nevídal
Nikdy nikto triezve žiť.

Preložil: Karol Hrdlička

Részegség a hazáért

Fiuk, az isten áldjon meg,
Én is iszom, igyatok!
Én nem nézhetek vidámon
Végig elhagyott hazámon,
Csak mikor részeg vagyok!

Ekkor úgy látom hazámat,
Amint kéne lennie;
Mindenik pohár, amelynek
Habjai belém ömölnek,
Egy sebét hegeszti be.

S ha, mig részeg vagyok: boldog
Volna a hon csakugyan,
Bár örökké kéne élnem,
Fiuk, nem láthatna éngem
Soha senki józanan.

Pest, 1844. december

pokračovanie z 1. strany

Volajú sa Márton a Boldižár. Sú to naozaj krátke repliky, malé roly. Toho môjho staršieho brata Boldižára hrá Paľko Hrťan. S ním prežívame za kulisami skoro celé predstavenie až do poslednej tretiny hry, keď máme svoj príchod na javisko.

Dovtedy máme na to čas, aby sme zistili, ako reaguje publikum, ktoré slovné hry sedia, ktoré scény sa najviac páčia divákom atď. 22 marca v Mezőmegyeri sme mali preplnenú sálu. Dievčatá hrali vynikajúco a publikum bolo úžasné, naladili sa na slovné hry žien, ktoré na javisku hrali svoju spoločenskú hru a pritom si každá povie svoj problém, svoje skúsenosti zo života. Julku /Bibiana Budaiová/ manžel opustil a nasťahuje sa k Olívii/ Iveta Nagyová/, takto začínajú tieto dve hlavné postavy svoje spolužitie, ktoré netrvá dlho... Ich kamarátky Sylvia/ Oľga Szincsoková/, Renáta /Ildika Záluská/, Monika /Mirka Kovácsová/ a Vierka / Anka Kőszegiová/ sú v novej réžii Jozefa Krasuľu stále na javisku aj keď odchádzajú domov. Myslím si, že celovečerná koncentrácia, hra vyžaduje od našich herečiek viacej práce, musí to byť vyčerpávajúce pre ne.

Zrazu sa asi po hodine objavíme na javisku my, chlapi a publikum nám bez toho, aby sme niečo zahrali, zatlieska, jednoducho sa nám poteší. Stáva sa to tak po celom Maďarsku a už som aj rozmýšľal nad tým, asi prečo. Preto, že sa už konečne objavia tí spomínaní Maďari, alebo, že sme smiešni atď. A v Čabe som prišiel na to, že je to možno aj trochu pre moju osobu. Tým, že ma jednoducho kvôli mojej roboty poznajú diváci. Oproti ostatným členom Vertiga mám asi najviac osobných známych v Maďarsku. A tak aj v Čabe sa mi stalo, že bez akejkoľvek roboty nám – mne – naši milí Dolnozemčania zatlieskali. Aj keď mám výčitky svedomia voči mojím priateľom – hercom a najmä herečkám, ktoré sú celý čas na javisku, mi to veľmi dobre padne a dodá mi silu, aby som sa na javisku viacej usiloval, lepšie hral, aby som aj zaslúžil Váš potlesk. Verte mi, je to vynikajúci pocit, veľmi dojímavé stretnutie s Vami, aj keď sa po predstaveniach z technických dôvodov osobne s Vami nestretávam!

Preplnená sála v Mederi

Nuž a ak dovolíte o popularite ešte jedna myšlienka. Teraz sa pred parlamentnými voľbami stretávam na plagátoch so známymi tvárami, populárnymi ľuďmi a občas mám taký pocit, že im takisto tlieskajú ľudia, ako nám v divadle, najprv bez akejkoľvek roboty. Poznáme zatiaľ iba ich dobrý scenár, kto čo zahrá v budúcich rokoch na politickej scéne, o tom ešte nič nevieme.

Ján Bencsik

Po predstavení Slovenského divadla Vertigo sa diváci z Nadlaku stretli s členmi divadla a osobne im tlmočili pozvanie Demokratického Zväzu Slovákov a Čechov v Rumunsku do Nadlaku na hosťovanie s hrou Ivana Holuba *Pohreb*.

Bencsik János írása a Tavaszi Fesztivál alkalmával Békéscsabán (Mezőmegyeren) fellépő Vertigo Szlovák Színház idei előadásáról és a közönség szeretetéről ír. A darabban hat hölgyszereplő van, akik csaknem folyamatosan színpadon tartózkodnak. A két férfi szereplő, akik közül a cikk szerzője az egyik, csak a darab utolsó harmadában mennek fel a színpadra, s a közönség azonnal lelkes tapssal jutalmazza megjelenésüket, bár még semmit nem mondtak, semmit sem tettek. Bencsik János úgy gondolja, a közönség azt teszi, mint választások előtt a választópolgárok sokasága. Bár a jelölt még semmit nem tett és nem is csinált, máris tapssal, pontosabban vokssal jutalmazza.

Medzinárodný deň žien

História sviatku:

Medzinárodný deň žien prijímajú ľudia dvojako: buď ho považujú za pozostatok predošlého režimu, alebo za taký deň v roku, keď sa chcú poďakovať predstaviteľkám nežného pohlavia za ich celoročnú prácu doma a na pracovisku.

Ako povedal L. Petro, sviatok sa zrodil už začiatkom minulého storočia. *Medzinárodný deň žien* ustanovila *II. medzinárodná konferencia žien* v roku 1910 v Kodani, na ktorej sa zúčastnilo 100 delegátok zo 17 krajín. Uzniesli sa na tom, že 8. marca budú oslavovať deň boja žien *za sociálne a politické zrovnoprávnenie, za medzinárodnú solidaritu, proti militarizmu a vojne.*

Dátum zvolili na počesť *prvého organizovaného vystúpenia žien z krajčírskych a textilných dielní* v New Yorku 8. marca 1857 proti krutému vykorisťovaniu a diskriminácii.

Zdroj: luno

A március 8-án ünnepelt Nemzetközi Nőnapot 1910-ben szavazta meg a Nők Nemzetközi Konferenciája Koppenhágában az 1857-es new yorki varrónők és textilmunkások szervezett felkelése emlékére.

„Ismétel" a kelet-magyarországi szlovák főkonzul

Nyolc és fél évvel ezelőtt Stefan Dano Kassáról érkezett a Viharsarok fővárosába, hogy öt esztendőre átvegye az új képviselet vezetését. Tavaly ismét őt nevezték ki a főkonzulátus élére. Tevékenységét részletezve munkatársunknak elmondta, hogy nem változott például illetékességének hatósugara: most is – Borsodtól Csongrádig – hat kelet-magyarországi megyében látja el feladatait. Ezek között alapvető a szlovák állampolgárok segítése, amennyiben problémáikkal a főkonzulátust megkeresik.

Kiemelte például, hogy kiváló kapcsolatokat sikerült kialakítaniuk a régió számos egészségügyi intézményével, ha honfitársai balesetet szenvednek vagy váratlanul megbetegszenek, a kapcsolata kórházakkal olajozottan működik. A magyar bűnüldöző szervekkel viszont – szerencsére – alig akad dolguk, komolyabb krimivel nem is tud szolgálni.

Annál szerteágazóbb feladatot jelent a főkonzulátus számára a gazdasági, kereskedelmi, oktatási, kulturális és egyéb együttműködés fejlesztése. Az iparkamarák már összedolgoznak, kiállításokat, árubemutatókat szerveznek egymás országában, örvendetesen bővülnek kulturális kapcsolataink.

Talán nem véletlen, hogy – kassai lévén –- sikerült elhoznia a Viharsarokba a Hernád-parti nagyváros országos hírű filharmonikus zenekarát. Vagy hogy a közelmúltban a Békés megyei Jókai Színháznak a szomszéd országok bemutatását célzó műsorsorozatában átütő sikert aratott a Kassai Állami Színház csapata a Társkeresők című kortárs vígjáték szlovák nyelvű előadásával (A helyi publikum részben értette, részben vetített feliratozás segítségével követte a cselekményt.) Most szervezzük a csabai filharmonikusok szlovákiai válaszfellépését – tette hozzá a főkonzul, megjegyezve, hogy a programok lebonyolításához eddig mind Pozsony, mind Békés megyei helyi önkormányzatok komoly anyagi támogatást nyújtottak.

A kétoldalú politikai kapcsolatok figyelemmel kísérése a budapesti szlovák nagykövetség feladata, ám nem véletlen, hogy kelet-magyarországi főkonzulátusának működését – egy évvel az azonos szintű kassai magyar képviselet megnyitása után – Békéscsabán indította el Pozsony. Ez a táj, ez a város a magyarországi szlovákság központja, ahol közvetlenül is figyelemmel kísérhetik a XVIII. század óta itt élő szlovák nemzetiségű lakosság életét, támogathatják kulturális hagyományaik ápolását, anyanyelvük megőrzését.

Főleg ez utóbbival kapcsolatban sorolta a gondokat a diplomata. Mert bár igaz, hogy például Békés megyében Szarvason és Tótkomlóson is működik nemzetiségi általános iskola, Csabán pedig gimnázium (a két magyarországi szlovák középiskola közül az egyik), ám a tantárgyak túlnyomó többségét magyar nyelven oktatják. A főkonzulátus érdemeként is említette Stefan Dano, hogy a nevezett tanintézetek felújítására a magyar állam jelentős összegeket fordított, bár az utóbbi időben – nyilván a válság hatására is – nehezebben nyílik a pénzforrás, pedig a gimnáziumra már nagyon ráférne egy tatarozás.

A főkonzulátus főleg az anyaországgal meglévő kapcsolatok ápolásában, fejlesztésében tud segíteni, és ezt meg is teszi. Az iskolások nyelvi, illetve sporttáborokba (például síelni) járnak Szlovákiába, ottani hasonló intézményekkel tartják a kapcsolatot, alapvetően a szlovák állam támogatásával, illetve a megpályázható lehetőségekre építve. Mindez fékezheti az alföldi szlovákság asszimilációját, de a folyamatot feltartóztatni nem képes. A főkonzul ismeretei szerint Magyarországon mintegy félmillió embernek lehetnek szlovák gyökerei, ennek a többségük tudatában is van, a legutóbbi népszámláláson mégis csak 17 ezren vallották magukat szlováknak.

– Ezt a trendet valószínűleg csak tovább erősíti, ha a két állam közötti kapcsolatok nem mindenben felelnek meg azoknak a nemzetközi normáknak, amelyeket szövetségesektől, szomszédoktól joggal vár el a nagyobb közösség, például az Európai Unió – szögezte le Stefan Dano. – Békéscsabára szerencsére e vonatkozásban általában a nyugalom a jellemző, jóllehet itt is akadtak kisebb atrocitások, a szlovák helységnévtábla összemázolásától a buszon (nagy)anyanyelvükön csevegő gyerekek leszólásáig. Néhányan a főkonzulátus előtt is tüntettek, tiltakozva a szlovákiai nyelvtörvény ellen, s a témát rögtön kibővítve a lakosságcserével és Trianonnal, de aztán ennek sem volt folytatása – legalábbis eddig nem.

A főkonzul végül emlékeztetett arra, hogy a képviseletet együtt avatta fel a két kormányfő, Orbán Viktor és Mikulás Dzurinda, egy időben Békéscsaba egyik, akkorra helyreállított büszkeségével, az angyalos díszkúttal. A szlovák miniszterelnök még több mint félmillió forintos, jelképes csekkel is hozzájárult a csabaiak városszépítő elképzeléseinek megvalósításához.

– Nos, ezzel a bronzangyallal ártatlanban azóta felavatták a trianoni emlékművet, amivel nyilvánvalóan nem az volt a kezdeményezők és a koszorúzók célja, hogy kapcsolataink javítása, fejlesztése irányába tekintsenek vagy lépjenek előre. Feltépni a sebeket, sőt sóval meghinteni, ez senkinek sem használ – hangsúlyozta Stefan Dano, kifejezve egyúttal a reményét, hogy nemcsak neki tetszik jobban a szökőkút a szárnyát kitáró angyallal, mint a trianoni márvány-guillotine a Magyarországra lehulló bárddal…

Forrás: 168 óra

Rozprávka o pravde, alebo ako hľadal Miško Bakuľa pravdu

Za troma horami, za troma mostami je vinárnička, do ktorej radi chodia muži pre dobré víno a peknú šenkárku, ženy zasa kvôli obrovi šenkárovi.

Náš hrdina Miško sa dozvedel, že tam majú napísané: „In vino veritas" – vo víne je pravda. A pretože doma málokedy – alebo nikdy nemal pravdu, rozhodol sa ísť pre ňu do vinárničky.

Keď jej už mal dosť, pustil sa domov. Nabral si aj do demižóna. Smer vedel, ibaže keď mal demižón v pravej ruke, tiahol doprava, keď ho mal v ľavej, vybočil doľava. Takto išiel v celej šírke ulice. Zaspieval si teda pesničku „Široká cestička, vedie k vám cez lesy". Les síce nidke nevidel, ale našťastie natrafil na jeden strom. Chytil sa ho pevne a pretože tá „pravda" začala v ňom horieť, spustil silnejším hlasom „Hej to tú, mojej milej nôtu". Od toho spevu však všetky psy v okolí začali štekať ba zavýjať. Miško sa naľakal a chcel vyliezť na strom, ale sa mu to nepodarilo. V zúfalstve si sadol a rozplakal sa. Vtom ho dobehol – dotackal sa Fero Furuľa, podobne nasiaknutý pravdou. Spolu si zaspievali „Nepôjdem domov až ráno". Po čase boli by sa aj pohli domov, ale začali uvažovať ako. Ak sa budú držať stromu, nedôjdu domov, keď ho pustia, takisto nedôjdu.

Nakoniec sa predsa pustili. Cestou natrafili na okrúhly betónový stĺp, na ktorý sa nalepujú plagáty. Začali chodiť okolo neho. Keď už tak dlho krúžili, začali kričať: „Rata ľudia, zamurovali nás!" Kto vie ako dlho by boli chodili okolo stĺpa, ak by ich okoloidúci neboli „vyslobodili".

Nakoniec sa Miško predsa dostal domov. Ešte pred dverami spustil „Dobrý večer Vám, pani šenkárka,-či tu nebola moja frajerka?" Vtom sa objavila manželka – a Miškova „pravda" bola preč.

Ján Krasko z Komárna

Így Húsvét előtt érdemes elolvasni a fenti kis mesét, melyben Ján Krasko, Komárnoba áttelepült csabai arról ír, hogyan „falazták be" az ittas Miskot és hogy lett oda az igazsága.

Zo zbierky Ivana Miroslava Ambruša ***Ak to je láska***

Vinný

Vinný
pre diaľku čo sa prehla
v tvojich očiach od čakania
pre tvoje pery ako vody Nílu
v prílive
pre časovanie slovesa byť
alebo nebyť
a ešte pre niečo
na čo ti slová nestačia

Vinný
pre rozladené husle večera
pre kvety ranené behom dieťaťa
pre zrkadlenie skaly vybrúsenej
dažďom
a možno pre niečo
čo nikdy nebudeš vedieť

Vinný
pre zmrznutý pohľad
pod viečkom oka
pre vtáka čo sa odronil z blesku
pre sviece zapálené na zemi-žene
a pre lásku
vinný pre lásku

Nadlacký autor nedávno oslávil svoje 60. narodeniny. Pri tejto príležitosti mu bola udelená Cena Ondreja Štefanka.

Priateľský kruh Čabanov v Budapešti uverejnil v 100 exemplároch výber z básní *Molnár M. Eszter* pod titulom *Parasztapolló.* Zošit vyšiel v znamení prípravných prác na okrúhle výročia „Nášho Ondriša", t.j. v roku 2011 bude 140. výročie jeho narodenia a 100 rokov jeho úmrtia. Narodil sa 15. marca r. 1871 a umrel 15. mája 1911.

Molnár M. Eszter: Áchim feketében

Fekete márványba bevésve neved
fekete földbe temetve tested
fekete madár a sírod felett
fekete rózsa a szívek felett
fekete ég és fekete vér
fekete kín és fekete mén
fekete hajadban fekete sas
fekete csizmádon fekete vas
fekete fülekben fekete igen
fekete rémületben fekete nem
fekete szemekben fekete láng
fekete rózsákban fekete gyász
fekete rögben fekete igaz
fekete hazugban fekete vigasz
fekete leplekben fekete szó
fekete szívekben fekete vonó
fekete zenében fekete ó
már sírod a világ miénk a szó

Molnár M.Eszter *Áchim feketében* című versét a parasztpolitikus születésének évfordulója alkalmából jelentetjük meg.

Plány sálašských učiteľov do budúcna

Blížiac sa ku dňu Gregora v Dome slovenskej kultúry sa znovu stretli bývalí sálašskí učitelia. Prítomní poďakovali za pamätný múr Čabianskej organizácie Slovákov, postavený vlani v lete. Na stretnutí odzneli slová spomienok sálašského učiteľa Pavla Gajdácsa od času založenia prvých sálašských škôl (začiatok roka 1850). V roku 1890 cirkev žiadala od obce, prevzatie sálašských škôl s cieľom ich znábožňenia. Už v roku1895 cirkev mala v ruke z nich desať. Školy, kde učiteľ dosť dlho slúžil, sálašania pomenovali po ňom. Také boli napríklad školy Miľo, Sľúka, Zahorán. Po druhej svetovej vojne sa sálašské školy začali rozrastať, napríklad v roku 1943 na Fíneši k jednému učiteľovi chodilo 65-100 detí. Žiaľ od roka 1950 značne klesol počet detí žijúcich na sálašoch.

Treba spomenúť aj vzťah rodičov ku škole. Boli výnimočnými mecenášmi školy, cítili ju za svoju. Sálašskí učitelia sa tešili všeobecnej úcte ľudu, ktorí vedeli, že učiteľ nie je iba vychovávateľom ich detí, ale aj učiteľom dospelých. Toho pokladali za učiteľa, kto žil spolu s ľuďom, vybavil pre nich verejné záležitosti, zastupoval ich na úrade, vysvetľoval im, práve preto ho nazývali „lampášom ľudu“:

Účastníci po krátkom spomínaní určili úlohy do budúcna:

- Treba naďalej skúmať a rozširovať materiál, súvisiaci s pedagogickou prácou v sálašských školách. Ján Janecskó bral na seba bádanie v archíve.
- Treba naďalej iniciovať a klásť dôraz na vytvorenie sálašského školského múzea, k čomu sa spojíme s Ochranármi mesta a požiadame o pomoc Osvetové oddelenie Radnice, ako aj o pomoc sálašských učiteľov a rodiny bývalého učiteľa, neskoršieho riaditeľa múzea Mateja Mazána. Vhodným priestorom sa ukazuje škola č. 2 a Múzeum obilia.
- Zhodli sa aj na tom, že treba pokračovať v pestovaní dedičstva sálašských učiteľov a v stretávaní sa, v záujme čoho vytvorili pracovný tím, kde by bola zastúpená aj mladá generácia a potomkovia sálašských učiteľov. Menovite z prítomných poprosili sálašskych učiteľov Andrása Nováka a Ferenca Sándora, bývalú žiačku sálašskej školy Helenu Somogyiovú, a potomkov Editu Pribojszkú, Máriu Zahoránovú, László Lehoczkiho.

Nasledujúce zasadnutie sa bude konať v máji, keď navštívia sídla bývalých sálašskych škôl.

Na zasadnutí boli prítomní aj Anna Istvánová, konateľka ČOS-u a predseda Spolku ochranárov mesta Dr. Simon Mihály.

aa

A valamikori tanyasi iskolák tanítói évente Gergely napján szoktak találkozni a Szlovák Kultúra Házában. Az idei együttlét egy lehetséges iskolamúzeum anyagának gyűjtéséről, a hely kijelöléséről és a legfontosabb teendőkről szólt. Májusban körbelátogatják a még álló iskolaépületeket. Az ülésen részt vett Dr. Simon Mihály, a Városvédő Egyesület elnöke.

Jozef Gregor Tajovský: „Snadniť jsme my...” -úryvok-

„Na Čabe za slovenské mozole postavený a udržovaný kostol chcelo zopár zradcov pomaďarčiť, a vrchnosť im v tom pomáhala. Zvolali konvent a prišli naň všetci sluhovia sveta, vydávajúc sa za sluhov Božích. Prišli i takí, čo od krstu, sobáša v kostole neboli.

Zostal však i národ v kostole: tisíce ľudí a každý s Tranosciusom v ruke.

Vrchnosť predniesla, že konvent má povoliť maďarské služby, vlastne odstúpiť od slovenských.

„Komu?”

„Spoluveriacim bratom Maďarom.”

„Kde sú tí Maďari? Tu ich niet, a páni do kostola aj tak nechodia, a tí všetci vedia slovensky. Nepovolíme” ozvalo sa z tisíc hrdiel. *„Komu sa nepáči, nech si postaví kostol a platí kňaza.”*

A keď páni tíšili, hrozili, zodvihlo sa tisíc Tranosciusov: *„Ešte slovo a zahádžeme vás!”* A len žandárom a bočným dverám mali páni čo ďakovať, že nestihol ich zaslúžený trest pod ťarchou tisíc po čabiansky okovaných Tranosciusov.

Tento príklad obrany prišiel mi na um, keď som čítal, ako podobne statočne obránili si kovačickí evanjelickí Slováci svoj kostol od maďarského boha. Zahnali ho náboženským spevom, ako katolíci zaháňajú čerta krížom.“

J. G. Tajovský je známy slovenský spisovateľ, ktorý v rokoch 1904-1910 žil v susednom Nadlaku. V tomto období veľa písal o Dolnozemčanoch, t.j. o nás.

V tomto diele sa zaoberá s maďarizáciou ktorá prebiehala v 19. storočí a podľahla jej aj evanjelická cirkev. Opisuje, ako múdro bojovali naši predkovia za svoj materinský jazyk v kostoloch, ktoré postavili oni, a ktoré chcela vrchnosť pomaďarčovať. Titul poviedky znamená „schopní sme my“ a je citátom z piesni Hrad prepevný...

Ondriš Kiseľ, vysokoškolák

Jozef Gregor Tajovský novellájának részlete azt írja le, hogyan védték meg a csabai szlovákok nyelvüket a templomi istentiszteleteken.

Návšteva predsedu Maďarského parlamentu v Čabe

25. marca na pozvanie parlamentného poslanca Békešskej Čaby *László Molnára* zavítal k Slovákom Békéšskej a Čongrádskej župy predseda Maďarského parlamentu *Béla Katona*.

Poslanci slovenských samospráv dvoch žúp ho čakali v Áchimovej sále Slovenského oblastného domu. Po privítaní predsedom miestnej slovenskej samosprávy *Jurajom Andom* a predsedom Čabiansklej organizácie Slovákov *Michlaom Lásikom* zahrala a zaspievala slovenské ľudové piesne spevácka skupina slovenskej školy Limbora pod vedením učiteľky spevu a hudby Ildiky Očovskej. Báseň Ivana Krasku *Život* zarecitoval *Natanael Bukran*, žiak 9. ročníka. Od Mihálya Váciho báseň *Gyalog szerettem volna jonni* zarecitovala žiačka 10. ročníka *Katarína Szpisjaková*. Béla Katona vyjadril svoju radosť nad tým, že sa mal možnosť zoznámiť s problémami a so životom Slovákov v tomto kraji.

Podľa predsedu B. Katonu v súčasnosti, keď v Maďarsku ale aj na Slovensku existujú extrémne politické strany, ktoré sa snažia štvať proti sebe naše národy, majú význam aj také symbolické gestá, ako je jeho návšteva v Békešskej Čabe. - *Je našim spoločným záujmom, aby Slováci v Maďarsku aj v budúcnosti dostávali pomoc, veď sú organickou súčasťou nášho štátu,* - povedal Béla Katona.

Predseda CSS Ján Fuzik a predeseda Maďarského parlamentu Béla Katona

Účastníci rozhovoru

Stretnutia sa zúčastnil aj predseda Celoštátnej slovenskej samosprávy Ján Fuzik, ktorý informoval predsedu o tom, aké inštitúcie prevádzkuje CSS, s uznaním hovoril o činnosti Fóra národných a etnických menšín pri Národnom zhromaždení MR a rozprával o súčasne prebiehajúcej rekonštrukcii slovenskej školy.

V rozhovore na radosť nás všetkých okrem iných vystúpili aj mladí ľudia, menovite, *Melinda Mešnikov* z Telekgerendášu, *Ondrej Kiseľ* z Čaby a *Peter Pečeňa* z Kardošu.

Predseda Národného zhromaždenia MR po stretnutí s dolnozemskými Slovákmi konštatoval, že *Maďari nemôžu byť Maďarmi na úkor Slovákov a ani Slováci nemôžu byť Slovákmi na úkor Maďarov.* Zároveň zdôraznil, že pri riešení problému straty materinského jazyka väčšinový národ musí úzko spolupracovať so slovenskou menšinou. Slováci v Maďarsku sú takisto spojivom medzi oboma národmi, ako sú nim aj Maďari na Slovensku.

lcs. – A.I.

A Békés megyei szlovákokhoz látogatott a Magyar parlament elnöke Katona Béla.

Čabianska organizácia Slovákov ďakuje všetkým občanom, ktorí 1% svojej dane venovali organizácie. Suma – celkove 163.642,- Ft- ktorá bola použitá na vydanie Čabianskeho kalendára , Čabäna a nástenného kalendára, na preplatenie časopisov, a na podujatia konferencie FUEN a Veselici na Martina.

A Csabai Szlovákok Szervezete köszönetét fejezi ki mindazoknak, akik adójuk 1%-át a szervezet számára felajánlották. Az összeget –163.642,-Ft- - a Čabiansky kalendár a Čabän és falinaptár kiadására, újságelőfizetésre és a rendezvények közül a FUEN konferencia és Márton napi vigasságra fordítottuk.

Krátke správy

Konferencia Ondreja Štefanka

18-ho marca v Nadlaku prebiehala pamiatková konferencia dolnozemského básnika a všestranného pracovníka za slovenskú národnosť Ondreja Štefanka, ktorej sa zúčastnili aj Slováci aj z Békešskej Čaby.

Došlo aj k vydaniu Ceny Ondreja Štefanku, ktorú porota udeľuje ročne jednému literátovi a ďalšiu cenu dáva človeku, ktorý sa zaslúžil v kultúrnom živote dolnozemských Slovákov. Cenu v tomto roku dostal nadlacký básnik *Ivan Miroslav Ambruš* a dlhoročná spolupracovníčka dolnozemských Slovákov, medzi nimi aj Čabanov, *Mária Katarína Hekľová*.

Az idei Ondrej Štefanko Konferencián kiosztásra került az Ondrej Štefanko Díj is. A 60. születésnapját ünneplő költő Ivan Miroslav Ambrus kapta az irodalmi díjat és Mária Katarína Hrklová kapta a Dél-Alföld kulturális felemelkedéséért díjat.

JARMOK v júni v Nadlaku

12. júna sa v Nadlaku bude konať stretnutie dolnozemských Slovákov vo forme jarmoku, ktorý sme usporiadali pred dvomi rokmi v Čabe, vlani prebiehal v Báčskom Petrovci. Organizátori sa dohodli na tom, že sa z rôznych slovenských dolnozemských obcí budú predvádzať nasledujúce remeslá a budú sa predávať nasledujúce produkty: košíky, metly, štverne, papuče, šámliky, pierká, výšivky, tkaniny, hrnce, slamenice, rohožky, pátriky, handroviny atď.

Z gastronómie budeme predvádzať: brdovce, tarhoňu, šiflíky, rezance, cukrárske produkty, griláž, pelendrík, turecký med, chlieb, tvarožníka, kvasienky, bryndzové halušky, birkaciu kapustu, lekvár, klbásu, atď.

Organizátori pozvú z každej krajiny folklórny súbor a veselica bude stáť po dva dni. Každého srdečne čakajú organizátori.

I.A.

A dél-alföldi szlovákok közös vándor fesztiválja a Vásár 2010. június 12-13-án kerül megrendezésre Nagylakon

Výšivkársky krúžok Rozmarín zase vyhral!

Zväz ľudových remeselníkov dvojročne usporiada konferenciu remeselníkov ručných prác s textilom. Paralelne s konferenciou sa koná aj kvalifikácia nominovaných ručných prác. V tomto roku došlo 12. krát k usporiadaniu tohto podujatia, témou ktorého bolo *„Od narodenia po detskú izbu“*. 41 členný výšivkársky krúžok Domu slovenskej kultúry v Békešskej Čabe Rozmarín sa prihlásil na kvalifikáciu so 67 prácami. Kolekcia krúžku dostala od poroty I. cenu. Celoštátna slovenská samospráva a Čabianska organizácia Slovákov udelili spoločnosti aj osobitné ceny. Vedúca krúžku Dr. Anna Illéšová dostala cenu ako „najlepšia návrhárka stretnutia“.

Az idei Nmezetközi Népművészeti Textiles Konferencián és Páláyzaton ismét a Szlovák Kultúra Háza Rozmaring szakköre kapta az első díjat.

Predvianočná príprava v Klube gazdiniek

24-ho marca sa vo veselej spoločnosti žien farbili veľkonočné vajíčka. *Júlia Lázárová*, majsterka tohto krásneho umenia priniesla z Békésszentandrásu farebné vajíčka a šikovné náradie k ich ozdobovaniu voskom. Členky Klubu gazdiniek sa ho pri veselom rozhovore naučili používať a vyrábali kraslice podľa svojho vkusu celé popoludnie.

A Gazdaasszony Klub tagjai Lázár Júlia tojásfestő segítségével készültek a Húsvétra.

Spoločná príprava Dolnozemčaniek na Veľkú noc

Veselí návštevníci sa len tak hrnuli po nedeľňajšom kostole si pozrieť výstavu v Nadlkaua usporiadanú pod názvom „Veľkonočné prípravy a jarné ozdoby".

Usporiadatelia a obyvatelia mestečka sa v peknom počte zúčastnili. Bol tam ešte Spolok petrovských žien (SPŽ) z obce Báčsky Petrovec, Spolok žien Ruža z Aradáču a DSK z Békešskej Čaby.

Jedinečné, zvláštne, oku čarujúce vajíčka boli farebné, háčkované, bavlnou zavinuté, vyďobané originálnou vojvodinskou ornamentikou, drevené, perím vyzdobené, čokoládové, medovníkové, čiže veľmi zvláštne.

Nechýbali ani symboly kuriatko, zajačik, baranček. Jarné ozdoby kytičiek, rôzne košiariky pripomínali rodinné, útulné hniezdo, znovzrodenie, jarné oživenie, omladnutie, rozmnožovanie.

Cítiť bolo, že ženy, ktoré poznajú zmysel dobrovoľnej práce, sa usilujú po sebe zanechať viditeľné stopy svojej činnosti. Konštatovala som, ako uctili organizátorov evanjelici, katolíci, pravoslovania; Slováci, Maďari, Rumuni, a ako pozitívne vplývali na jeden druhého. Vystavené veci si mohli aj kúpiť, čo aj využili.

Vzácny bol stôl Čabänov, kde Júlia Lázárová im ukázala, ako môžu voskom zdobiť vajíčka. V pozadí peknú dekoráciu dali výšivky krúžku Rozmarín, fungujúceho v Dome slovenskej kultúry. Dojalo ma, že sme sa stretli z rôznych oblastí a spojil nás všetkých náš spoločný jazyk – dolnozemská slovenčina.

Alžbeta Husárová

Nagylakon ismét találkoztak három ország szlovák asszonyai, hogy bemutassák településeik húsvéti előkészületeinek specialitásait. A rendezvényt a Romániai Csehek és Szlovákok Demokratikus Szövetségének nagylaki szervezete rendezte.

Pamätné tabule

9. marca zasadal Klub slovenských seniorov a prerokoval možnosť umiestnenia niektorých pamätných tabulí v meste. *Ján Chlebnický* navrhuje ešte v tomto školskom roku umiestniť tabuľu *pri príležitosti 60. výročia slovenskej školy* na budovu školy č. 2 na Ulici Irányi, kde pôsobili prvé ročníky a na budovu bývalej slovenskej školy v Ulici József Attila. Na tabule sa vyzbieralo od bývalých študentov takmer 80 tisíc forintov.

Ondrej Hanko navrhol, aby sme v spolupráci so Spolkom ochranárov mesta iniciovali umiestnenie pamätnej tabule *Samuelovi Tešedíkovi* staršiemu na otvorenej chodbe Radnice, keďže v novembri tohto roka bude 300. výročie jeho narodenia. Zaslúžil by si ju, totiž sa vyznačil organizačnou činnosťou nielen v cirkvi ale aj vo svetských veciach.

Vlani v organizovaní *Alžbety Ančinovej* došlo k pripomenutiu si 100. výročia narodenia *Jána Gerčiho*, ale pamätnú tabuľu sa nám nepodarilo postaviť, keďže s jej umiestnením na priečelie bývalého rodinného domu v Jamine nesúhlasili súčasní majitelia. Túto absenciu by sme ešte mohli nahradiť a umiestniť tabuľu na stene Domu slovenskej kultúry.

Oľga Fodorová by rada zvečnila mená *bývalých učiteľov* . Najmä z najstarších čias. Niektorí majú tehličku s menom umiestnenú na múre sálašských učiteľov v Čabasadabi. Menoslov učiteľov je uverejnený v Haanovej knihe Pamätnosti Békéščabánske a spracoval ich aj Július Dedinský. V roku 2011 sa vrátime k tejto otázky.

Anna Istvánová pripomenula meno *Jána Pravdoľubu Bellu* (1836-1924), ktorý vyučoval v Čabe, písal učebnice, napísal krátku históriu mesta a staral sa aj o pospolitý ľud. O rok bude 175. výročie jeho narodenia a pri tejto príležitosti by sme mohli umiestniť tabuľu na jeho pamiatku na stene Domu slovenskej kultúry.

Návrhy po schválení vedením Čabianskej organizácie Slovákov budú predložené miestnej slovenskej samospráve na konanie.

A.I.

A Senior Klub emléktáblák elhelyezésének szándékáról döntött. Az elképzelést a Csabai Szlovákok Szervezete elnöksége és a helyi szlovák kisebbségi önkormányzat elé terjesztette.

Žartovné hádanky

Od kolena vyše pása,
Živo mäso doňho pchá sa.
Čo je to?

Vačok

Šidlo, bidlo
Po vode chodilo
A nikdy sa nezatopilo.
Čo je to?

To je vraj Slnce

Zdroj: Humor ľudu

Čabän
Mesačník Slovákov Békéšskej Čaby a okolia
Vydavateľ:Čabianska organizácia Slovákov
Za vydávanie zodpovedajú
predseda ČOS Michal Lásik
a úradujúca predsedníčka Anna Istvánová
(redaktorka Čabäna)
Adresa redakcie:
Dom slovenskej kultúry
5600 BékešskáČaba, Námestie Kossutha 10
Tel., fax: (66) 321-771, (66) 441-750
www.slovak.hu
E-mail: szlovakhaz@globonet.hu
Fotografie: Csaba Lampert
Sadzba, grafická úprava, tlačiareň:
Progresszív Nyomda Kft.,
Békéscsaba, Erkel u. 2.
Náš mesačník vychádza bezplatne,
v náklade 500 výtlačkov, s finančnou podporou
Úradu Slovákov žijúcich v zahraničí
ISSN 1588-3256